

Hikmet Yurdu, Yıl: 6, C: 6, Sayı: 12, Temmuz – Aralık 2013/2, ss. 7 - 11

Editörden...

Prof. Dr. Ahmet Faruk Sinanoğlu
İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ahmet.sinanoglu@inonu.edu.tr

Toplumların, kültürlerin ve bilgi türlerinin hızlı bir biçimde değişebildiği, farklı kültürlerin birbirlerinden kolayca etkilendiği bir süreci yaşamaktayız. Çağımız için bilgi toplumu tanımlanması yapılmaktadır. Gerçekte de 20. Yüzyıl ve sonrası yer kürede bilgi türlerinin arttığı, bilginin uzantısı olan teknolojinin sosyo-kültürel yapının değişiminde etkili olduğu, toplumsal bilinç ve paradigmaların dönüşümünde rol oynadığı bilinmektedir. Bütün bunların sonucunda başta ahlak olmak üzere pek çok insani özellikler yıkıma uğrayabilmektedir. Bu yıkımdan en az bir biçimde etkilenebilmek için, akademisyenlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

İnsanoğlu mavi kürede olup bitenleri anlamak ve ortaya çıkan sorunlara çözümler bulabilmek amacıyla yoğun bir biçimde bilimsel faaliyetlerde bulunuyor. Ancak sorunlarını bilimsel ve düşünsel zeminde tartma imkânı bulamayan toplumlar, gelişme, ilerleme ve geri kalmışlığın sorunlu dilini çözmede çeşitli tehditlerle karşı karşıya kalamamaktadırlar. Öyle ki bilimsel düzeyde tartışılmayan, araştırılmayan hususlar, toplumların sağlıklı işleyişini negatif yöne doğru sürükleyebilmekte, günlük sıradan şeyler, gerçek sosyo-kültürel sorunlar gibi toplumsal yapıyı etkileyebilmektedirler. Bilim ve düşünce insanlarına düşen görev, gerçekle gerçek olmayan olay ve olgular arasındaki ilişkileri bilimsel ölçütlerle tespit etmektir. Böylece toplumsal yaşama yeni alternatif yollar açılacak, bilgi ve kültür arasındaki ilişkiler tekrar tekrar gündeme taşınmış olacaktır.

Hikmet-Yurdu Dergisi, yukarıda ifade edilmeye çalışılan hususları bilimsel bir zeminde ele alarak okuyucuların görüşlerine sunmaktadır. Bu sayımızda yaşamın gayesi ile insani eylemler arasındaki ilişkileri ele alan dini, siyasi, ekonomik ve bilimsel konuları havi on adet te'lif, bir adet Arapça'dan çeviri, altı adet Osmanlıcadan sadeleştirme ve rahmetli Prof. Dr. Ahit Aksu hocamızın, daha önce 1983 yılında Erzurum İlahiyat Fakültesi tarafından yayınlanmış, ancak vefat etmeden önce kendisi tarafından yeniden gözden geçirilmiş "Hukuki Ayetler" adlı çalışması yer almaktadır.

Te'lif makalelerden ilki Doç. Dr. Abdurrahman Kasapoğlu'nun "*Kur'an'da Sosyal Değişim*" adlı makalesidir. Bu makalesinde yazar Kur'an'da geçen ve sosyal değiş-

meyi konu alan âyetleri incelendiğinde, sosyal değişimin pek çok boyutunun fark edilebileceğini iddia eder. Yazara göre sosyal değişimi etkileyen faktörlerden, kültürel değerler, zihniyet, bilgi gibi etkenler birçok âyette dikkatleri çeker. Âyetlerde, dinin sosyal değişmeye olan etkisine, yine dinin sosyal değişmelerden etkilenmesine dair doğrudan ve dolaylı izahlar vardır.

Yrd. Doç. Dr. Hamdi Onay "*Molla Sadra'nın Bilginin Koşulu Olarak Doğruluk Anlayışı*" adlı makalesiyle dergimizin bu sayısına katkı yapmaktadır. Molla Sadra (1571-1640), doğruyu, var olmayla özdeşleştiren bir bilgi kuramına sahiptir. Sadra'ya göre bilgi, maddesel olmayan bir var olma tarzıdır. Bu durumda bilginin bileşeni olan doğruluğun da maddesel olmayan bir var olma tarzı olması gerekir. Doğrunun bir var olma tarzı olarak yorumlanması, geleneksel epistemoloji ve ontoloji açısından kuşkulu sonuçlar ortaya koyar gözükmektedir. Bu makalede Sadra'nın doğruluk anlayışı değerlendirilecektir

Te'lif makalelerden bir diğeri Yrd. Doç. Dr. Cahit Külekçi'nin "*Ermeni Kimliğinin Dönüşüm Süreci Ve Âmira Sınıfının Oluşumu*" adlı çalışmasıdır. Yazar bu çalışmasında XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren, Ermeni toplumu içinde yeni bir sınıf olan *âmiraları* ele almaktadır. Yazara göre Osmanlı Devleti'nin gelir-gider dengesi içinde önemli roller üstlenmiş olan *Âmiralar*, Osmanlı Devleti'nin ekonomik yapısına olumlu manada katkı yaparken, Ermeni toplumunun bağımsızlığı konusunda da etkin faaliyetler yürüten bu büyük güç de maddî kaynak sağlamışlardır.

Bir diğeri te'lif makale Yrd. Doç. Dr. Yüksel Macit'in "*Akıl Delilini Fıkıh Usulcülerinin Farklı Anlamalarda Kullanmaları Üstüne*" adlı yazısıdır. Bu çalışmasında yazar bütün fıkıh usulcülerinin akli delil olarak kabul etmelerine rağmen, her birinin kendi yaklaşımı çerçevesinde akli farklı anlamlarda kullanmış olduklarını ileri sürmektedir. Yazar bu çalışmasında akıl delili ile ilgili usulcülerin farklı anlayışlarını belgeleriyle ortaya koymaya çalışmıştır.

Bir diğeri makale de Yrd. Doç. Dr. İbrahim Görücü ile Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Demirbaş'ın birlikte hazırladıkları "*Türkiye'de Tarım Aracılığı: Uygulama, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*" adlı çalışmaları. Yazarlar bu makalelerinde tarım kesiminde iş ve işçi bulma hizmetlerinin yürütülmesinde esas olarak görevli olan İŞKUR olmasına rağmen, 1946 yılından günümüze kadar yasal veya yasa dışı olarak tarım araçları tarafından yürütülmekte olduğu tespitinde bulunmaktadır. Çalışan ve çalıştıranlar açısından

önemli sorunlara sebep olan bu durum ile ilgili olarak bu çalışmada tarım araçlarının sorunları belirlenme ve uygulanabilir çözüm önerileri getirilmeyi çalışılmıştır.

“Müfessirlere Yöneltilen Bazı Eleştiriler” adlı makale Yrd. Doç. Dr. Ali Karataş tarafından kaleme alınmış. Yazar bu çalışmada düşünce tarihimizde önemli bir yere sahip olan müfessirlerle ilgili olumlu veya olumsuz manada dile getirilen çeşitli kanaatleri ele almıştır. Bu çalışmada müfessirler hakkında ortaya konan bazı olumsuz eleştiriler sistemli bir halde ortaya konulmaya çalışılmış ve bu olumsuz kanaatlerin genel olarak paradigma, rivayet, bilgi ve inhiraf içerikli oldukları tespit edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Emrullah Fatış *“İmamiye Şiasında Ve Zâhirîlerde Dinî Deliller”* adlı makalesiyle bu sayımıza katkı yapmış. Bu makalesinde yazar, İmamiye Şiası ve Zâhirî’lerin dini delillerini incelenmektedir. Bu çalışmada her iki tarafın delilleri ortaya konularak bir mukayeseye gidilmeye çalışılmıştır.

Bir diğer makale Yrd. Doç. Dr. Ahmet Emin Seyhan’ın kaleme aldığı *“Envâru’l-Âşikîn’de Geçen Bazı Hadislerin Müslümanların İbâdet Anlayışlarına Etkileri Üzerine”* adlı yazısıdır. Bu çalışmada *“Envâru’l-Âşikîn”*’de geçen ve Müslüman Türk halkının ibâdet anlayışlarını etkileyen bazı hadisler ele alınmıştır. Zayıf veya mevzû olan bu hadislerin Müslümanların algı dünyalarına çok yanlış mesajlar verdiği, İslâm’ın özüne aykırı anlayışlara neden olduğu ve ibâdet anlayışlarını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Bu tür hadisler geçmişte olduğu gibi günümüzde de Müslümanların ibâdet anlayışlarını şekillendirmektedir. Dolayısıyla yüzyıllardır insanların zihinlerine yerleştirilen namaz, oruç ve zikir ağırlıklı ibâdet anlayışının düzeltilebilmesi için Kur’an ve Sünnet bütünlüğü içerisinde meselelere yaklaşılması ve bu rivâyetlerin tarafsız bir gözle ele alınıp gerçek değerlerinin ilmî çalışmalarla ortaya konulması gerekmektedir. Bu nedenle hadis tenkîd metodolojisinin objektif kriterlerine bağlı kalınarak kritiği yapılan ve güvenilirliği kanıtlanan hadislere itibar edilmesi, sahih olmayanlarının ise terk edilmesinin uygun olacağı mütalaa edilmektedir.

Muhammet Kemaloğlu *“Anadolu’da İlk Esnaf Teşkilatı”* adlı yazısıyla bu sayımıza katkıda bulunmaktadır. Türk Fütüvvet teşkilatı (Ahilik) Müslüman Türk Milletinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik hayatının şekillenmesinde önemli rollere sahip olmuş bir teşkilatın adıdır. XIII. yüzyıldan itibaren yaklaşık 500 yıl Anadolu’da etkili olmuş bir teşkilattir. Ahlaki, askeri ve siyasal alanların dışında, özellikle sosyal ve ekonomik alanlarda oldukça etkili olan bu teşkilat; günümüzdeki sosyal güvenlik kuruluşları, esnaf ve sanatkâr teşekkülleri, kooperatifçilik, sendikacılık, belediyecilik ve bütün bunların öte-

sinde iş ahlakını şekillendiren bir kurum olarak önemli işlevler görmüştür. Türk kültür tarihinde son derece önemli bir yere sahip olan Ahilik, kuruluşundan itibaren bütün gücünü başta gençler olmak üzere özellikle sanat erbabı bir örgüt etrafında toplayarak onları manevi ve ahlaki yönden eğitmeye ve yükseltmeye yöneltmiştir. Yazar bu yazısında Anadolu'da görülen ilk esnaf teşkilatı olan Ahiliği tanıtmaya çalışmaktadır.

Arş. Gör. Dr. İbrahim Aşlamacı "*Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Çoğulculuk Açısından Değerlendirilmesi*" makalesinde, günümüzde artan çoğulculuk söylemlerini, Türkiye'de ilk ve ortaöğretimde zorunlu bir ders olarak yer alan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersleri bağlamında değerlendirilmeye tabi tutmuştur. Yazar araştırmasında 2010 yılında hazırlanan DKAB dersi ilköğretim düzeyi öğretim programını incelenmiş ve değerlendirilmiş, bu programın önceki programlara göre İslam içi çoğulculuk bağlamında Alevilik öğretimine yer verdiği, objektif olarak diğer dinleri öğretime konu edindiği ve bu nedenlerden dolayı da daha fazla çoğulcu karakter taşıdığı tespit etmiştir.

Te'lif makalelerin ardından rahmetli hocamız Prof. Dr. Zahit Aksu'nun İslam Hukuku dersleri bağlamında hazırladığı ders notları niteliğindeki "*Hukuki Ayetler*" adlı çalışması yer almaktadır. Hocamız bu çalışmasında İslam Hukukunun çeşitli konularıyla ilgili Kur'an-ı Kerim'de yer alan ayetleri belli bir sisteme göre sıralamıştır. Bu çalışma daha önce 1983 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde ders notu olarak yayınlanmış olmasına karşın, hocamızın vefatından önce üzerinde çeşitli düzenlemeler yaparak yayınlanması talebini yerine getirmek bir anlamda bizim için bir çeşit hocamızın vasiyetini ifa etmek demektir.

Bundan sonra Kral Suud Üniversitesi öğretim üyesi Abdülaziz b. Muhammed b. Osman er-Rubeyş tarafından yazılan "*el-Müddetü fi Hıyâri's-Şarti fi'l-Bey'i*" başlıklı makalesinin Yrd. Doç. Dr. Ayhan Hira tarafından yapılan "*Satım Akdindeki Şart Muhayyerliğinin Süresi*" başlıklı çevirisi gelmektedir. Konu bir giriş, beş bölüm ve bir sonuç şeklinde hazırlanmış. Giriş kısmında araştırmanın çerçevesini çizilip alt başlıkları açıklanmış; müddetin, muhayyerliğin, şartın, şart muhayyerliğinin tanımı verilmiş ve şart muhayyerliğinin meşruiyetinin sünnete ve icmâya dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çevirinin ardından altı adet Osmanlıcadan sadeleştirme bu sayımızda yer almıştır. Bu sadeleştirmelerden ilki Yrd. Doç. Dr. Cahit Külekçi'nin "*Osmanlı Devleti'nde Ermeni Cemiyetleri Ve Ermeni Cemiyet-i Hayriye-i Umûmiyyesi Nizamnâmesi*" adlı sadeleştirmesidir. Bundan sonra Yrd. Doç. Dr. Ali Duman'ın, İbrahim Alaeddin ve bir

komisyon tarafından hazırlanan "*Cemaleddin Afgani*" konulu sadeleştirmesi yer almaktadır. Yusuf Ufaķa, Mükremin tarafından İslam Mecmuasında yayınlanan "*Abdullah b. Mes'ud*" ve Ziya Gökalg'ın yine İslam Mecmuasında yayınladığı "*Örf Nedir?*" adlı yazılarını sadeleştirmiştir. Mehmet Aksu, Ziya Gökalg tarafından başlatılan "ictimai usul*ı fikh" tartişmalarına katılan Halim Sabit'in "İctimai Usul-ı Fikh" adlı makalesini "Sosyal Bir Fıkıh Usulü" adıyla sadeleştirerek bu konudaki tartişmalarda yer alan yazılardan birini günümüz Türkçesine aktarmıştır. Son olarak Yrd. Doç. Dr. Metin Ceylan "*Er-Rikku Fi'l-İslam Tercümesi*" Adlı Eserin Transkripsiyon Ve Değerlendirilmesi" adlı sadeleştirmesiyle bu sayımıza katkıda bulunmuştur.

Bu son sayımızın oluşmasında katkısı bulunan başta yazarlarımız ve hakemlerimiz olmak üzere, editörlük işlerinde, redaksiyonda ve yayın aşamasında değerli emeklerini sarf eden tüm dostlarımıza teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Gelecek sayılarımızda buluşmak ümidiyle...

Prof. Dr. A. Faruk Sinanoğlu

Hikmet Yurdu Dergisi 2013 Sayıları Editörü